

"ΑΜΛΕΤ", ΤΟΥ ΖΥΛ ΛΑΦΟΡΓΚ

"ΠΕΙΝΑ", ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ ΧΑΜΣΟΥΝ

ΤΟΥ ΜΩΡΙΣ ΜΑΡΤΕΝ ΝΤΥ ΓΚΑΡ

Μεταφρ. τής κ. Γ. Δεληγιάννη

Ποτέ δε θα ξεχάσω στο σαλόνι για Μπαρόν το Βοναπάρτη του με τό μακρούς μαλλιά, δλο δελιά και πάθος για τη δημοκρατία, να φλέγεται για την κροαλή που τον τάραιε. Κι ύστερα «Τα Μαργαριτάρια» του Γκιτρό, που έδεικε την ευκαιρία στο Ζαν-Λουί Μπαρόν ν' άπακομφητεί χάρη στον έπεισοδιακό κείνο ρόλο, τον «Πουριτανό», όπου ο νέος αυτός ήτανε καταπληχτικός, κι άλλες διακορυφές όπου η άταρσία και η διάφανη πικρία του κανανε διαίωνα. "Υστερα ήρθε το «Κνούτ» στο θέατρο Άντουάν, ένας θεατρικός άγνωστος και μιά παντοεινιά ζωντανή Ισπανία. Στο παλιό του όπληχε λίγος Κακτώ μαζί με κάτι το λαϊκό, Φλέγοντα, αυτό ήτανε φανερό. Φλέγεται άδικα, έδω και άνομοσες μέρες από τάλει, όπου άναπληρώνει με πολλήν έξυμνάσια τον Ντυλάν και άποσπά τη φιλία.

Πρέπει λοιπόν να δικαιολογηθώ: θα δυσωρετήσω άκόμα μιά φορά τους άνθρώπος που μ' επιδοκιμάζουν τότε μοναχά Δέν αστυριές κάποια θέαμα. Δέν υπάρχει βέβαιε τίποτα πδ εύκολο. Νά' ένα παράδειγμα: την περασμένη βδομάδα είχα πειράξει στα πεταχτά τον κ. ντι Μπουελιέ. Εβλόλ καλά, μιο έγραφε ένας άνωνυμος. Νά πδός πρέπει να είστε. Κι' άλλο βερτόλι». Διόβρωλε! Γιατί έχι και άνομοσάγωνα! Κι' αυτός ό χαρακώμεος με τη μεγάλη καρδιά μου γράφει πδός δέν πγαίνει πιά στο θέατρο. Τότε, γιατί με διαβάζει; Σίμωρα με κάποιον άλλο, τδ να τδ βρόκει κανεις δλα για πέταμα, αυτό τδ δίνει διπλάμια άμελερτησίας. Σωστή κουταμάρα! Γιατί αυτό φανεράνει άπόδος ένα δυστυχισμένο πδ άνακουφίζεται δπως μπορεί για τδ κοκκό που τού έχι κίμια τδ θέατρο ή κάθε άλλο πράμα. «Σας άγαπάμε κακώς». Άνομόφρω τη φρόση αυτή ενός άλλου γρεανιού άλληλογράφου που όπόγραφε τδ γράμμα του. Φαίνεται πδός περριανεύεται για τδ φρόση του που είναι έξ άλλου άρκετά έκπληκτική. «Σας άγαπάμε», κακώς. Γι θα τδ καταφέρει κι' εκεί άδικα, γι' αυτό είχατε βέβαια, μιά δέν πρόκειται γι' αυτό. Πιάμω τον Άμλετ του Λαφόργκ και κανένα μέμα

του Μπριντιέρ, θα παράτανα χωρίς να γελάσω τόν καθηγητή του Πανεπιστημίου και θα έβγαζα τελικά τήν άπόφαση πδός ο κ. Ζαν Λουί Μπαρόν, που τδ κοροϊδεύει αυτά για τδ καλά, είναι ήθοςόδος της παλιάς μάδας και πδός ό Λαφόργκ δέν άξίζει τόν κόπο. Κι' αυτό δέν είναι σωστό;

Βρίσκουμε μερικοί πδός είναι τδσο εύκολο να παραφορτώνουμε έτσι τδ θέατρο, σε κάθε στιγμή; Ό Λουι Πδός έγραφε τελευταία στο «Σουάρ» τών Βρυξελλών ένα έξαιρέτο άρθρο για τήν καταστροφική κριτική. «Θα πιστετε κανένας, έλεγε, πδός ή μεγάλη τούτη άπερίσκεπη σπάθικη άνίκωση να σκεφτεί πδός άν για πολλούς και διάφορους λόγους έβρανε σ' ένα από τδ τέσσερα τούτα θρασιά τδ καλό παλιό θέατρο, θα μετριούνταν τότε και ό δικής της ό νύχτης. Τά έρμηγνυτικά γραφία μερικών από τούς μάγους της έξερής φάλαγγας, τδ άποφασιστικά ή μαυρικά τους μητρώκωματα θα χρειαζότανε να μεταφερθούν άμέσως σ' άλλα, λιγώτερο εύχάριστα μονοπάτια». Και βέβαια, πρέπει να νιώσουμε θερμή, να βοηθήσουμε κείνους που μέσα στις δύσκολες συνθήκες πδός γνωρίζουμε θυσιάζονται για τδ θέατρο. Σα θα ξαναρθεί ή ερήνη και ή ασφάλεια θα μπορούσε τότε να κριτκάρετε πάλι χωρίς έπιφλοδέσει και χωρίς τρέψεις. Μα σήμερα είναι πολύ έντιμο αυτό;

Τι ιδέα διαβάσα, τι ιδέα πδός είχα ο κ. Μπαρόν να μές άναζώμισα τήν ύπαρξη του Λαφόργκ. Άμ! ένωνίατος, τι καλή ιδέα! Ό κ. Μπαρόν έχει τήν πεποιθήση πδός ύπαρχουν άκόμα νέοι άνθρώποι που άγαπώ, όπος κι' αυτός τήν ποίηση. Έχει δικίρο. Οι νέοι ύπαρχουνε και βάζουνε τον Λαφόργκ στη θέση του. Ό Λαφόργκ άξίζει τούς άπογόνους που θα δημιουργήσει. Μά ποιήσετε λοιπόν τον Άμλετ του Σαίξπηρ κείν, τδ συμβολιστή, λένε στο νέο έμμηλωτή, που είναι πραγματικά από βάθος τραγικός. Σίγουρα δέν θα τδ καταφέρει κι' εκεί άδικα, γι' αυτό είχατε βέβαια, μιά δέν πρόκειται γι' αυτό. Πιάμω τον Άμλετ του Λαφόργκ και κανένα μέμα

σήμερα δέν μές τδ έχει δώσει. Έχουν τδ δικαίωμα να μές τδ δώσα. Τα δύο έργα, που παρουσιάζει ο κ. Μπαρόν και πδός έξ άλλου δέν έφνε με άξ έχουνε τάρτα προσηχτεί γρή σ' αυτόν και στον κ. Γκρανβόλ, δει άπεσθώνιατα ήμτε στους χροτομορούς, ήμτε στους άρτηριστοκλήρωτους κι' άκόμα λιγώτερο στις φώες πδός δέν έχουν ύποφέρει ποτέ. Τά έμας είναι τέλειο, με πλάσιο ήμ «Πείνα» για τόν. Άμλετ αυτόν πδός ποιήσατε για πρώτη φορά. Θάμω για διανοούμενους, για άνθρώπους τών γραμμάτων, έπαινε με κάποια περιφρόνηση άκείνοι που περνούσαί μέχρι τάρτα για διανοούμενοι και άνθρώποι τών γραμμάτων. Έβρανε έντοχώς πδός ύπαρχουν άνθρώποι μ' έλατο και άπληστο πνεύμα, με καλοσυναιρία και περιέργεια και πδώσσο δέν έχουν επάγγελμα τδ ή φρόφουσε.

Θα χτύποσα βίατα τόν κ. Ζαν Λουί Μπαρόν άν δέν σεβάντε τδ κείμενο του έργου με τδ πρόγρη της σκεπτόμεναι. Μά να σμφέσει αυτό τόχα; Δε θα μπορούσε κανείς να σεβαστεί πδός πολύ από τδ Γρανοβόλ τόν Λαφόργκ και να πδός άρέσει μαζί. Όσο για τήν έρμημιά του Μπαρόν δέν τόν είχε μαγείει. Ό τίλος της κατά παράδοσιν ήδής είναι Άμλετ ή οι σουμετες της νικής στοργής. Μπορείτε να παίξει με τδ λόγια. Πρόκειται άληθινα γι' υλική στοργή!

Μά ό Άμλετ αυτός δε γράφηκε για να παίχτεί τδ θέατρο. Όκς ό διόστος ήτανε θεατρικός καπός και ό σκηικός ύποδείξεις, τδ ιστοκία και τδ νεκρό. Άπληρωτάρω πδός άπ έλε αυτό και πδός άρκετά. Όχι άρκετά. Μά τδ καί τδ Γκρανοβόλ ήμτε τδ άποφασιστή πρόλογος στο άλλο της 22 τού Φεβρουάριου τού 1886 τού «Συμβολιστή». Ήταν ή χρονιά ή τελευταία τδ χρονιά) όπου ό Λαφόργκ είχε τώδεις στη Δανία. Μου φαίνεται πδός γυρίζοντας από τδ Βερολίνο, όπου ήταν άναγκώστης της αυτοκρατορικής άλυσούτας, της γιγαντιάς τδ Γουλιέλμου τού Σου, πήγε στο Έβσενέρ. Ό Άμλετ, που είναι ό πδός φιλολογικός από όλους τούς φιλολογικούς ήρωες, είχε κυριέψει με πάντα τήν καρδιά του Λαφόργκ και φυσικά έπρεπε να συναντησώ στην παράτα.

Πρώ δόμοε τόν Λαφόργκ με πδός χαρακτηριστικά τού Άμλετ (για τού κ. Μπαρόν), τόν βλέπουμε στο έτελι μπροστά στην σκηνία με τήν εμφάνιση του Λαφόργκ όπος με τόν θυμίζει ένα τράκ τού Σκαρπινα, με τδ ψηλό στο κεφάλι, σφιγμένο μέσα σ' ένα ίσιο σακκάκι με μικρά ρεβέρ και πέντε κουμπιά, με σκληρό ψηλό κολλάρο και με ένα άπλο μπαστούνι στο χέρι, χωρίς κερβή... Ό Λαφόργκ διηγείται τή σκηνή τού, μιά για τήν Όφελία καθώς ήτανε κι' αυτός πολύ έντυμώμεος με μιά γεαρή Άγγλίδα που τήν πανιέρφει τόν ίσιο κείν χρόνο. Σίγχι που τούς ξαναβρίσκω με τήν «Αννά» τών Νεαδίδων και. Καί καθώς φεύγει ό Λαφόργκ, πδός τόν παίζει ό συμπληρωτικώτατος κ. Μπλάν, παρουσιάζει μέσα από τα μισόφοτα ό Άμλετ. Φάσισ άδικος τος και ελονικός. Δέν θα διηγώ τήν ιστορία που δέν είναι όλοτελειά ιστορία τού Άμλετ πδός ό Σαίξπηρ τόν έκανε σύγχρονό του.

Ό Άμλετ του Λαφόργκ είναι κεί αυτός σύγχρονος με τούς γλυκούς και λεπτούς συμβολιστές, τούς σκπάκτους στον Ταιν, είναι άνθρωμαντικός και λιγώτερο ανιγμνικός από τόν άλλο. Όπως ό άρχοντας τού Σαίξπηρ συνθέτει με τραγώδια που θα ξαναπαρουσιάζε τδ φοβερό δράμα, μπροστά στα μάτια τών δολοφόνων τού πατέρα τδ. Καί τή συνθέτει τόσο καλύτερα όσο είναι κι' ή ίδιος άνθρωπος τδ «γραμμάτων». Έξ άλλου δέν έβρανε πδός τήν πραγματικότητα που έγραζογράφει. Βλέπει τόν ίσιο τδ πίνακα που τόν μαγεύει πάνω σ' ένα δλα. Έρωτεύεται τήν κυριώτερη έρμηγνυτρία του και θα φύγει με τδ της ύστερ) από τδ σκάνδαλο τδ έρωτου. Δε θα πάνε μακριά. Γιατί ό Άμλετ θα δολοφονηθεί από τδ Λοζοι, στο νεκροταφείο, πάνω στο μνημείο της Όφελίας. Έτσι τελειώνει ή συνέχεια τών τραγικών παρελήψ.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11)

ΔΥΟ ΕΡΓΑ ΣΤΑ ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΘΕΑΤΡΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 8)

σων τού τέλειου αυτού καλλιτέχνη που φάγει να θρεί στα χαμένα μιά μέθοδο ζωής, που είναι πολύ έξυμνος και πολύ ευσάισθος για να μη παραληρεί σ' δλο τδ μάκρος της ύπαρξης, γιατί όνειρεύτηκε πάντα να είνε ήρωας και τδ κατάφερε πάντα να είνε ήρωας μοναχά για τόν έαυτό του, πρώτα που μπορεί να είνε και άρκετό. Άφου τράβηξεν ό Άμλετ για τόν άλλο κόσμο, ξαναπαρουσιάζει ό Λαφόργκ όπος και στον πρόλογο, Όλα μπαίνουν σε τήν τάξη. Ένας Άμλετ λιγώτερος; Η ράστα δε γάθηκε άναλογίζεται κανείς. Ό Λαφόργκ έχει σοβαρούς λόγους να τδ πιστεύει. Κι' από τδ 1887 γιατί πέθανε από έικοσιεπτά του γιάνια, δέν τούς λογαριάζουν άληθινα στη φιλολογία τούς λόγους αυτούς.

Η «Πείνα» είνε ή εθραμική πράξη που έβγαλε ο κ. Μπαρόν από τδ πασιγνώστο ρομάντο του Κνούτ Χάμσουν και πδός τήν παίζει ύστερ) από κείνο τδ θεατρικό, τδ γλυκό, τόν έκπληκτικό και παθητικό στο κάτω κάτω Άμλετ. Ξεχωρίζει εκεί μιά ψυχική εύκυνσία, μιά τέχνη πδός θάς και μιά σαματική δύναμη. Τι θρασιά! Άθλητική δοκιμασία! Ό κ. Σάν Λουί Μπαρόν παρασταίνει με άληθινα τρομερό τάλεινο τις κραυγές, τις στάσεις, όλους τούς πόνους πδός δέν τόν βίγγο ενός ανθρώπου που πεινάσε στον ύπνο και στο έλιπιο του. Στον άνθρωπο τούτο που μοιάζει με τόν Κνούτ Χάμσουν σαν άδερφός, — πρδός φυσικά παρεί ο τελευταίος τδ φρεσίο Νόμπελ — κόντευε να μοιάσει και ό Λαφόργκ. Καί ό κ. Μπαρόν έπισης γνώρισε τήν πείνα, όπος μέσα τδ μολύνησε ό ίδιος σε μιά άδαν πέσιμέρ. Τδ πρόσωπο είναι ένας νέος διανοούμενος, ένας φιλόλογος δημοσιογράφος. Μά σ' αυτό δέν ύπάρχει καθόλου φιλολογία. Άλλοίμονο! Τδ πρόσωπο σ' αυτό ύπάρχει κι' άλλοο έξδν από τή

σκηνή τού Άτελιέ. Ό κ. Άντρέ Μπελσέρ είναι άισόδοδος. Στίς «Συζητήσεις» γράφει: «Μας φαίνεται παράδοιο πως μέσα σε μιά παράλη όπου διασκεδάσουν τόσο άνθρωποι μπορεί να πεινά ένας νέος, χωρίς ν' άπαντήσει κανένα για να τδ δώσει βοήθεια, γιατί τούς έμποδίζει να τδ κάνουν ένας εύκολόητος ένωτισμός. Ό Κνούτ Χάμσουν ήτανε τσαγκάρης, χειρώνικας, καρροτσέρης, δάσκαλος, εργάτης νέας όδηςος στα τράμ, φορτός στην φιλολογία τούς λόγους αυτούς. Μιά μέρα πδός ήταν άισόλυπτος, ένας καπετάνιος τών μπαρκίους σ' ό καράβι όπου τόν περιμέναν οι κρούτερες δουλειές, πδός άπώστο ήτανε καλύτερος από τήν πείνα. Ό κ. Μπαρόν σκηνοθέτησε θαυμάσια τδ μπαρκίωμα τούτο μέσα σε μιά άδέξωστη αούη. Τώρα μπορεί ή θορυβώδικη και στιλιζαρισμένη άνι μορφή να πούμε αισθητική τούτη να έχει ξεπεραστεί. Από τί δίκω; Από τούς συρρεαλιστές, τόν Πισκατόρ και τδ Ζαν Κοκτώ πδός συνερνάσαντε, ξαφνισμένοι λιγάνια που θρίσκονταν μαζί, από τούς ρώσους, πολλούς ρώσους. Μά δλο αυτό είναι πρηνήρες στο θέατρο, είναι παητές. Χρειάζεται ν' αλλάξει κανένας τόπο από καιρό σε καιρό. Καί προμάρ τούς πίνακες αυτούς, αυτά τδ έτοιμισματα που δέν διακόρσανε θα ήτανε χωρίς δλο άν άνθρώπους, αυτές τις όνειροπολίες πδός δέν είναι πάντα τόσο γλυκές από τόν όστικό ή τόν προθεατρικό ρεαλισμό τού Έλεόθερου Λαφόργκ, πδός μω φαίνεται άκόμα πδός νεκρύνει.

ΜΩΡΙΣ ΜΑΡΤΕΝ ΝΤΥ ΓΚΑΡ